

Õiguskantsler

Urmas Viilma
peapiiskop@eelk.ee

Teie 04.05.2021 nr

Meie 01.06.2021 nr 7-4/210996/2103732

Rahvaloendusel laste usutunnistuse kohta andmete kogumine

Austatud peapiiskop Urmas Viilma

Kirjutasite, et kavandataval rahvaloendusel ei järgita laste usuvabadust, sest loenduse käigus ei küsita andmeid alla 15-aastaste laste usutunnistuse kohta. Märkisite, et Statistikaameti seisukoha järgi ei ole lapsevanemal võimalik vastata noorema kui 15-aastase lapse eest tema usku puudutavale küsimusele, sest oma veendumuste avaldamine on vabatahtlik. Ühtlasi leidsite, et selline korraldus diskrimineerib lapsi vanuse tõttu, sest nooremaid kui 15-aastaseid lapsi koheldakse 15-17-aastaste lastega võrreldes ebasoodsamalt.

Mõistan Teie seisukohti ja lootust saada rahvaloenduse tulemusel ülevaade ka usuliste veendumuste levikust Eestis. Õiguslike argumentide toel rahvaloendusel andmete kogumist Teie soovital moel siiski laiendada ei saa.

Eesti põhiseadus ja rahvusvahelised lepingud tagavad õiguse usuvabadusele. Igaühel on südametunnistuse-, usu- ja mõttevabadus ([põhiseaduse](#) § 40 lg 1). Igaühel on vabadus nii üksinda kui ka koos teistega, avalikult või eraviisiliselt täita usutalitusi, kui see ei kahjusta avalikku korda, tervist ega kõlblust ([põhiseaduse](#) § 40 lg 3). Usuvabadus on ka lastel.

Lapse õiguste teostamisel tuleb arvestada tema arengutaset. See ei takista aga seadusega mitmesugustes õigussuhetes osalemise vanusepiire kehtestamast.

[Riikliku statistika seaduse](#) (RStS) § 24 lõike 5 kohaselt esitavad rahvaloendusel andmed inimesed, kes on vähemalt 15-aastased.

Rahvaloenduse eesmärk on koguda andmeid riigi rahvaarvu, rahvastiku koosseisu, olukorra ja paiknemise kohta (RStS § 22 lg 1). Selle käigus kogutakse andmeid ka inimeste usutunnistuse kohta (RStS § 22 lg 1 p 3). Veendumuste kohta andmete esitamine on vabatahtlik (RStS § 23 lg 2).

Niisiis küsitakse rahvaloenduse raames infot riigi rahvastikust ülevaate saamiseks. Kuigi andmeid kogutakse ka inimeste usutunnistuse kohta, ei ole selle eesmärk usuvabaduse teostamine. See tähendab, et inimestelt ei küsita rahvaloenduse käigus andmeid usutunnistuse kohta selleks, et võimaldada teostada usuvabadust. Rahvaloenduse käigus usuvabaduse tagamiseks on aga ette nähtud, et inimesed võivad oma veendumuste kohta avaldada andmeid vabatahtlikult; muudele küsimustele vastamine on kohustuslik.

Õiguskantsleri Kantselei

Kohtu 8, 15193 TALLINN. Tel 693 8404. Faks 693 8401. info@oiguskantsler.ee www.oiguskantsler.ee

Usuvabaduse tuum on inimese sisemine veendumus, mida ta võib, aga ei pruugi teistega jagada. Keegi ei saa teise inimese nimel usuvabadust teostada. Nii on ka lapse usuvabadus individuaalne ning vanem ei saa seda teostada lapse eest või tema nimel. Ka ei saa vanem lapse nimel otsustada, kas avaldada riigile andmeid lapse veendumuste kohta. Arvestada tuleb sedagi, et lapse enda vastus võib erineda vanema antavast vastusest. Laps ei pruugi aga mõista seda, mida tähendab olemuslikult riigile enda kohta andmete avaldamine ning mis põhjusel on oma veendumuste kohta andmete avaldamine vabatahtlik. Niisiis ei pruugi lapse vastuse puhul olla tegemist teadliku vastusega. Rahvaloendusel lapse religiooni kohta info kogumata jätmine ei võta lapselt võimalust oma religiooni avalikult tunnistada.

Nagu osutasite, võib noorem kui 15-aastane laps kuuluda kogudusse oma vanemate või eestkostja loal ([kirikute ja koguduste seaduse](#) § 10 lg 2). Kogudusse kuulumisega teostatakse usuvabadust. Sellisel juhul kasutab laps seda õigust ise. Vajalik on seadusliku esindaja luba, sest seaduslik esindaja saab üldjuhul kõige paremini hinnata, kas või millisesse kogudusse kuulumine on lapsele sobiv. Samuti seondub seadusliku esindaja nõusoleku olemasolu nõue põhimõttega, et vanemal on õigus lähtuda lapse kasvatamisel oma veendumustest. Samas, mida vanemaks laps saab, seda suuremal määral tuleb austada tema vabadust oma elukorralduse üle otsustada (vt ka ÜRO [lapse õiguste konventsiooni](#) art 14 lg 2; [perekonnaseaduse](#) § 116 lg 3).

Tegemist ei ole ka vanuselise diskrimineerimisega. Nagu märgitud, tuleb lapse õiguste teostamisel arvestada lapse arengutaset. Teatud olukordades võib olla vaja selgitada välja iga lapse arvamus, kui tema vanus ja arengutase seda võimaldab. Õiguskorras oleks aga keerukas korraldada õigussuhteid, kui igas üksikküsimuses tuleks hinnata konkreetse lapse võimet oma põhiõigust kasutada. Seetõttu on põhjendatud, et õigusaktides kehtestatakse teatud õigussuhetes konkreetne vanusemäär, millest alates võib laps ise asuda sooritama õigusliku tähendusega toiminguid. Mitmetes haldusõiguse valdkonna õigussuhetes on see vanus alates 15-aastaseks saamisest, kuigi ka siis võib olla täiendavalt vajalik vanema nõusolek või tuleb hinnata lapse võimet oma õigusi teostada (nt isikut tõendavate dokumentide seaduse § 10 lg 3, kodakondsuse seaduse § 6 p 1 ja § 31, halduskohtumenetluse seadustiku § 25 lg 3).

Tänan Teid pöördumise eest. Loodan, et selgitustest on abi.

Lugupidamisega

/allkirjastatud digitaalselt/

Ülle Madise